

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Handwritten: *Handskrivet Ed 14*

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 47.

Stockholm den 21 November 1912

5:e årg.

Prenumerationspris:
 1/1 år .. kr. 4: 50 | 1/2 år .. kr. 2: 50
 3/4 " .. " 3: 50 | 3/4 " .. " 1: 25
Lösnummer 10 öre.
 Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Redaktion:
 Klarabergsgatan 48, två tr.
Telefoner:
 Allm. 63 53. Riks- 122 85.
 Utgiftningstid hvarje torsdag.

Redaktör o. ansvarig utgivare:
ELLEN KLEMAN.
Mottagningstid:
 kl. 11-12.
 Sthlm 1912, F. Englunds Boktr.

Expedition och Annonskontor:
 Klarabergsgatan 48, två tr.
 Post- och telegrafadress:
DAGNY, Stockholm.

Annonspris:
 15 öre per mm.
 Enkel spaltbredd 50 mm.
 Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: -
 Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %.
 Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.

Kristina Gyllenstiernas staty.

På Stockholms slotts yttre borggård, framför södra kolonnadens mittelbåge, står nu Kristina Gyllenstiernas staty. Bilden återger henne i rörelse, som hon träder ut på slottsvallarna för att taga försvaret i sin hand. Den vida kappan, sammanhäftad vid halsen, slår tillbaka från gestalten i böljande veck, den vänstra handen fångar en flik i ett fast, hårdt grepp. Hufvudet, inramadt i hättan, är högburet tillbakakastadt, förnämt litet; profilens starka stilla linje är ädel kraft. Så kunde hon i sanning se ut den orädda kvinna, som tog på sig Sveriges öde.

Vi kunna vara glada öfver och tacksamma för den bild som gifvits oss af Kristina Gyllenstierna. Just så ville vi se henne träda fram, i medveten vilja, samlad styrka och kraft till handling.

Twisten om platsen förstår man ej. Här kan ju ej vara tal om att slottet som bakgrund trycker ned konstverket. Bakgrunden är kolonnaden, mot hvilken det käckt och vackert stiger fram. Och hvar skulle Kristina Gyllenstierna stå om ej vid det slott hon försvarade, när männen stodo modlösa och rådvilla.

*
 Om högtidligheten vid aftäckandet, som skedde sistlidne lördag, kunna vi ej närmare yttra oss, då

vi ej blifvit satta i tillfälle att närvara. Af dagspressens referat framgår att de kungliga och ett flertal namngifna herrar voro på platsen. Det är att förmoda, att äfven ett flertal bemärkta kvinnor voro närvarande vid det tillfälle, då Kristina Gyllenstiernas stod affäcktes, den första kvinnostatyn i vårt land; därom har emellertid ej mera annoterats än fru Lizinka Dyrssens namn, detta själfället, då det var hon, som talade vid stoden.

Från världens rösträttsfält.

För någon vecka sedan har ju det till så många stridigheter och "systemskiten", som det heter, föranledande presidentvalet i Förenta Staterna ägt rum. Vi veta därom nu, att guvernör Woodrow Wilson är vald, ehuru han ej tillträder sitt ämbete förrän den 4 mars 1913. Vi veta att han varit det demokratiska partiets kandidat, att han personligen alltid varit emot K. P. R. samt att han i en intervju kort före valet sagt, att han icke ämnade förklara sig ha ändrat åsikter före valet. Intetdera af de stora demokratiska eller republikanska partierna har K. P. R. på sitt program, men därvid är det dock den skillnaden, att både öfverste Roosevelt, republikan, och det nya framstegspartiets kandidat, och president Taft, det gamla republikanska partiets kandidat, förklarar sig för K. P. R., den förre oförbehållsamt, den senare i mindre grad så. Socialdemokraternas och förbudsmännens respektive kandidater, mr Debt och mr Chafin, ha utan förbehåll uttalat sig för politisk rösträtt åt kvinnor, men att dessa kandidater aldrig haft någon som helst utsikt att ernå majoritet, har varit allmänt känt, emedan deras partier äro alltför svaga. Woman's Journal förklarar i sista numret, att tidningen i sitt nummer för den 2 november, som ännu icke hunnit hit, kommer att meddela uppgifter, hur kvinnorna i mera än 40 stater skulle ha röstat, om det varit dem medgifvet att välja president.

"Siffrorna, som ju afgifvas tre dagar före det verkliga valet, äro icke profetiska men intressanta", säger tidningen, och Ida Husted Harper slutar i oktobernumret af Jus Suffragii sin resumé af presidentkandidaternas ställning till K. P. R. med dessa ord: "Hvarför då icke bestämdt arbeta emot mr Wilson? Därför att, trots hans personliga åsikter i denna sak, tusentals demokratiska män komma att nu i november rösta för K. P. R. i de stater, där frågan står under omröstning". Dessa stater äro som bekant fem, Michigan, Wisconsin, Kansas, Oregon och Arizona, den inom förbundet sist upptagna staten, hvars Supreme Court fällt det utslaget, att omröstning om K. P. R. skall ske den 5 november. Ännu har ingen underrättelse nått mig, men jag hoppas med de amerikanska suffragisterna på framgång i någon eller några af dess stater. Jag tror att man icke ens i Amerika tänker sig, att rösträttsstaternas antal skall ökas med fem på en gång. I alla händelser synes det som om intresset för

eller emot K. P. R. stegrats i hög grad. Vid den nyligen förda och förlorade kampanjen i Ohio afgåfvos flera röster för saken än sistlidna år i Californien, där seger vanns, ehuru än flera röster gåfvos emot. Mera och mera synes sålunda kvinnofrågans egentliga innebörd skjutas fram, det vill säga frågan om maktställningen, frågan om makten att rätta missförhållanden inom samhället och makten att ge samhällets bud och förbud åt sig själfva och andra. Det förefaller, som om känslöskäl och teorier icke rädde längre, ehuru desamma allt emellanåt upprepas. Nu gäller det, om makten inom de ordnade samhällena fortfarande skall innehafvas af dem, på hvilka den lades i händerna, under det att samhällena ordnades; nu gäller det om kvinnor skola få dela makten i stället för att vara beroende af öfvermakt. Den, som skrifer detta, är den första att medge, att makten ofta utöfvats med mildhet, att godhet och rättvisa ofta gjort sig gällande, men — tiderna förändras och vi med dem. Kvinnorna äro ej längre nöjda med att dem bevisas godhet, rättvisa och barmhärtighet, ehuru de villigt och med glädje erkänna dessa egenskapers förefintlighet. De begära rättighet, liksom det är deras rätt att säga "vi vilja" eller "vi vilja icke", då det gäller anordningar, som angå samhället i dess helhet.

Och om det går långsamt framåt, så går det dock. Förre året omtalades det, att Islands Allting antog en ändring af vallagen, hvarigenom alla män och kvinnor öfver 25 år gamla skulle få politisk valrätt och valbarhet till Alltinget. Frågan uppsköts emellertid på grund däraf att mellanhafvandet mellan Danmark och Island först skulle ordnas och ett helt nytt fördrag landen emellan skulle uppsättas och antagas. Detta innebär att kvinnornas frigörelse kommer att fördröjas två eller tre år, ehuru de icke hysa någon som helst farhåga för att frågan om K. P. R. kommer att uteslutas ur den nya grundlagen, utan att denna kommer att ge samma politiska rättigheter åt kvinnor som åt män.

Kvinnorna på Island ha begärt, att deras fråga skulle särskiljas och redan nu afgöras, så att de skola kunna få vara med om att rösta för eller emot den nya grundlagen, men härvidlag ser man just, att de bundna viljorna icke kunna häda sin rätt. Och med de bundna viljorna följer, icke bokstafligt men bildligt taladt, de bundna händernas oförmåga. Händerna, som vilja verka men icke kunna det, emedan de äro fjättrade af gamla bojar, som visserligen äro murkna, men icke öfverallt fallfärdiga.

Desto mera underligt är det att höra, hur kvinnor långt borta i Östern rest sig, i Kina, där utom alla andra band äfven fötterna bokstafligt taladt varit bundna och deras naturliga form och funktioner fördärfvade. Det säges, att alla kvinnor med bundna fötter halta, att många af dem icke kunna gå ett steg utan stöd och att de, som nödgas arbeta för sitt uppehälle, icke kunna gå eller stå på vanligt sätt, utan äro tvungna att liggande på knä eller sittande på huk, hur de bäst kunna, utföra sitt arbete. Tidigt gifva föräldrar bort sina döttrar, och om hustrun ej föder sin man en son,

har han rättighet att taga sig en eller flera biustrur. En enda frihet har en kvinna. Efter att ha varit gift i tre dagar får den unga hustrun besöka sin mor, och många ha då begagnat sig af tillfället att beröfva sig lifvet. Det är det enda sätt, hvarpå de unga kvinnorna kunnat göra uppror mot förtrycket, och "de tragiska protesterna" ha icke varit få.

Mrs Chapman Catt talar om Kina i sitt sista bref till Jus Suffragii och betonar, hur rent af "fenomenalt" de kinesiska kvinnorna på sista tiden gått framåt. Då den senaste revolutionen förbereddes och kvinnor uppmanades att vara med, bildade de "Våga-att-dö"-klubbar, glada och stolta att få hjälpa sitt land till frihet och framåtskridande. Nästan alla dessa unga kvinnor, "amazonerna", började sin bana med bundna fötter, ehuru de "gyllene liljorna", som de onyttiga, hopkrympta lemarna kallas, hos dem måhända icke voro fullkomligt missbildade. I alla händelser voro de icke fullt normala, men ingen af dessa unga kvinnor undandrog sig samma tjänstgöring som männen. De "vågade dö" för sitt land.

När kriget var slut, ombildades "Våga-att-dö"-klubbarna till rösträttsföreningar, och kvinnorna begärde att få ha sitt ord med i laget, när den nya republikens lagar bestämdes.

"De ha icke lämnat något tillfälle oförsökt att begära rösträtt", säger mrs Catt. "De ha uppträdt i nationalförsamlingen, hos provinsförsamlingarna och i nationalrådet; de ha talat med presidenten och ministrarna. Deras praktiska och politiska insikter fylla mig med häpnad, de äro intelligenta, starka, snabba i uppfattning och ståtliga.

Kvinnorna i provinsen Kanton röstade för den första provinsförsamlingen där, men inga andra kvinnor ha ännu fått rösträtt i Kina, och i Kanton återfå de den med all säkerhet icke. Jag tror icke, att utsikterna för kvinnorna att under den närmaste tiden få politisk rösträtt äro särdeles ljusa", slutar mrs Catt, "men i alla händelser är det underbart nog, att tusen kvinnor i Peking vilja ha rösträtt och att flera rösträttsföreningar finnas där."

Ellen Wester.

Rösträttsframgångar i Förenta Staterna.

Vid omröstning den 5 sistlidne november erhöilo kvinnorna i Arizona, Oregon och Michigan politisk rösträtt. Närmare underrättelser saknas ännu.

Reglementeringsfrågan och Svenska läkaresällskapet.

Svenska läkaresällskapet har sagt sitt ord i reglementeringsfrågan. De under förliden vinter sig utspinnande debatterna i denna sak inom sällskapet ha afslutats genom den resolution som Läkaresällskapet antog tisdagen den 12 dennes och genom hvilken — reglementeringskommitténs förtjänstfulla utredning och uttalanden till trots — Svenska läkaresällskapet i stort sedt anslöt sig till den åsikten, att reglementeringen är något godt, som bör vidmakthållas. En sak är emellertid härvid att beakta, majoriteten bestod af två rösters öfvervikt. Och till ärendets behandling hunno icke de, som i förlitande på att dagordningen var den i annonsen för mötet tillkännagifna, ej brydt sig om att infinna sig förr än efter det föredrag, som ställts först af aftonens förhandlingar. Öfvervägande antalet specialister på könssjukdomarnas område voro af denna grund ej närvarande vid omröstningen angående resolutionen. Utgången hade med full säkerhet blifvit en annan om så varit fallet. En reservation från detta håll mot resolutionen lär också vara att förvänta, troligen också en från de kvinnliga läkarne.

Under sådana förhållanden kan Läkaresällskapets uttalande tagas med mera lugn, om man äfven måste djupt beklaga att det kunnat göras. Från de håll, där man med glädje ser att anfall på det gamla systemet tillbakaslås, kan nu alltid framhållas, att Svenska läkaresällskapet faktiskt gjort sig till försvarare af detta gamla system. Äfven om det varit med försök till humaniserande af detsamma. Detta sista torde emellertid vara så godt som det beklagligaste af hela saken; ett i och för sig förkastligt system får ej hvitmenas och snyggas upp så att svaga ögon kunna förvillas däraf. Lyckligtvis är att antaga, att förslaget i detta hänseende i realiteten ingen påföljd kommer att ha. Tanken att de kvinnliga läkarna skulle åtaga sig de prostituerades öfvervakande är nästan grotesk. Kunna herrar läkare verkligen på allvar tro, att det finnes kvinnliga läkare, som skulle vilja låna sig därtill. Förstå de icke den stickande smärta hvarje kvinna känner inför dessa af samhället förädmärkta och såsom utkast stämplade olyckliga, hvilkas skuld dock äfven är mannens skuld. Vi våga tro att ingen kvinna skulle tillåta sig att vara med om att på dem tillämpa de särrestrktioner och bestämmelser, som mannen, medparten i handlingen, pålägger ensamt dem. Bestämmelser, afsedda att vara till hans skydd, men hvilka trycka kvinnan ned i dyn, så djupt, att där knappast finns en skymt af möjlighet för henne att åter resa sig. Medan mannen står moraliskt ren och fri från all skuld — i sin egen uppfattning.

Mycket mera är att säga om denna sak, icke minst om den punkt i resolutionen, som åsyftar att

Prenumerera på DAGNY!

göra reglementeringen i a g s t a d g a d. Vi torde också återkomma med nya uttalanden i denna sak. För närvarande må det vara nog att uttrycka den vissa förhoppningen, att kvinnorna samt och synnerligen måtte ställa sig i skarp opposition mot Svenska läkaresällskapets resolution.

Uppsala Kvinnliga Studentförenings Uppllysnings- och Platsförmedlingsbyrå.

Några synpunkter.

Af fil. kand. *Anna Berg-Mortensen.*

När Högre Lärarinneseminarier för ungefär 50 år sedan öppnades som den högsta läroanstalten för kvinnor, hälsades detta som en seger för kvinnörelsen och för det kvinnliga intellektuella arbetet. Men när Kungl. Maj:t för endast ett par år sedan förlänade fyra nya seminarier samma privilegium, som af häfd tillkommit Högre Lärarinneseminarier, möttes denna åtgärd på många håll af kritik. Tack vare dessa fyra seminariers nyförvärfvade rättighet att utexaminera lärarinnor med högre kompetens, har under de senaste åren en öfverproduktion af lärarinnor gjort sig allt mer kännbar, och det finnes inom detta verksamhetsområde icke längre någon balans mellan tillgång och efterfrågan. I denna häftiga konkurrens om platserna ha de från universitetet utexaminerade filosofie magistrarna den svåraste ställningen och — den drygaste utbildningen. Tar man för jämförelses skull som utgångspunkt en afgangsexamen från åttaklassigt läroverk, omfattar en fil. magisters studietid $6\frac{1}{2}$ à 7 år, sålunda beräknadt: till studentexamen två år, till fil. magisterexamen tre och ett halft à fyra år, profärskursen ett år. Först efter dessa sex och ett halft à sju års utbildning äger en akademiskt bildad lärarinna samma kompetens och rätt till samma löneförmåner som en seminarist, hvilken efter genomgången åttaklassigt läroverk endast har tre års studier vid något af de fem högre lärarinneseminarier. Det förefaller nästan, som om man på högre ort ansåge den akademiska undervisningen — när det gäller kvinnor — såsom varande mindre tjänlig än seminariernas. Man vore ju benägen att tro motsatsen. Det är väl knappast troligt, att dessa fem seminarier kunna prestera lika kvalificerade lärarkrafter som universitetet, icke heller samma utmärkta undervisningsmaterial, som lämnas t. ex. vid universitetens fysiska, kemiska, botaniska och zoologiska institutioner. Att utbildningen vid seminarierna icke motsvarar universitetens visas bäst af att på sista tiden en del seminarister kommit till universitetet för att fortsätta sina studier och efter ett par terminers arbete på privat väg aflägga tentamen i något ämne på en kurs motsvarande fordringarna i fil. magisterexamen.

Först efter genomgången profärskurs erhåller en fil. magister högre kompetens. Hittills ha många kvinnliga fil. magistrar, kanske de flesta, underlåtit att gå profär, men skälen härför äro talande nog. Det finnes ingen flickskola med profärrättigheter, utan studentkorna måste gå sitt profär vid ett gossläroverk. Det är naturligt, att många draga sig för att göra sina lärospån inför en pojkklass. Alla kvinnliga fil. magistrar passa säkert icke heller att undervisa i gosskolor, fast de icke därför behöfva sakna pedagogisk förmåga. Att tvinga alla in på denna väg är knappast lämpligt. Antalet kvinnliga profärsökanden växer dock för hvarje år, då ju profärskursen medför så påtagliga fördelar. Tillströmningen af manliga profärs kandidater till läroverken är emellertid så stor, att den sökande i allmänhet icke kan få sin ansökan genast bifallen utan måste vänta ett à två år. För en studentska, som lyckligen aflagt sin fil. magisterexamen, men antingen fått sin profärsansökan afslagen eller af olika skäl icke önskar gå profär, återstår att vid flick- eller samskolor söka någon lärarinneplats. Hennes lön blir enligt lag 1,200 kr., medan en seminarist genast har rätt till 1,400 kr. Denna första anställning är dock icke lätt att eröfra för en fil. magister utan praktisk pedagogisk utbildning. (En teoretisk kurs i pedagogik är obligatorisk i fil. magisterexamen). Men någon plats måste ju vara den första. Flickskolorna föredraga emellertid äfven nyexaminerade seminarister framför fil. magistrar utan tjänstgöringsbetyg. En seminarist har ju alltid tack vare sina proflektioner en smula pedagogisk praktik, hvilket den nybakade fil. magistrern ofta saknar.

Det återstår alltid för en kvinnlig fil. magister utan profär att hos Kungl. Maj:t begära dispens och erhålla rätt till lönetursberäkning vid statsunderstödda flick- och samskolor enligt den högre löneskalan. Men denna utväg har visat sig ganska osäker, och det fordras flera terminers tjänstgöringsbetyg (antalet terminer är icke fastställt) för erhållande af dispens. Kungl. Öfverstyrelsens vägar äro visa, men stundom såsom Vår Herres outgrundliga.

Vid universitetet äro fasta ämneskombinationer införda i fil. magisterexamen. Man får icke längre hulla om buller efter egen smak sammanföra hvilka ämnen som helst. Denna rättighet är däremot ännu förbehållen flickläroverken, hvilkas ämnessammanställningar stundom äro något egendomliga. I allmänhet tagges föga hänsyn till de vid universitetet fastställda kombinationerna. Detta ökar svårigheten för de kvinnliga fil. magistrarna att få anställning vid flickskolorna. Hvilken fil. magister kan söka en plats i kristendom och naturkunnighet eller i engelska och matematik?

Mången ser kanske i detta särskiljande mellan akademiskt och icke akademiskt bildade lärarinnor blott ett utslag af akademisk bildningshögfärd. Detta kunde kanske var sannt, om det gällde ett särskiljande af individerna. Men hvem medger icke gärna, att en se-

Joh. Lundström & C:o A.-B.
Kungl. Hofleverantör.

1:ma Maskinkrossad Anthracit
Hushållskol, Cokes, Briketter.
Allm. Tel. 2288, 2249. Riks-Tel. 427, 9427.
Kontor: Skeppsbron 18.

Freja-Magasinet.
Specialaffar för Damartiklar.
18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29

minarist kan vara en dugligare lärarinna än en fil. magister med eller utan profår! Det gäller här utslutande en principiråga. Har man med framgång utbildat sig under en studietid af sex à sju år, kan man ha en viss rätt att fordra, att dessa studieår skola förränta sig i en rimlig proportion till hvad de kostat. Kgl. Öfverstyrelsen har ju själf anlagt en liknande synpunkt på förhållandena, då den tilldelat lärinnorna från de treåriga seminarierna högre kompetens med rätt till en begynnelselön af 1,400 kr., medan lärarinnorna från de tvååriga seminarierna blott erhålla lägre kompetens och en begynnelselön af 1,200 kr. Äfven en seminarist med lägre kompetens har rätt till lönetursberäkning och får efter fem års tjänstgöring löneförhöjning, men en fil. magister utan profår med en lön enligt lag af 1,200 kr. har icke ens rätt till lönetursberäkning enligt den lägre löneskalan.

Inom Uppsala Kvinnliga Studentförening har frågan om de kvinnliga fil. magistrarnas ställning varit föremål för liflig diskussion, och man har debatterat olika medel för att i någon mån förbättra deras framtidsmöjligheter. På ett decembersammanträde 1911 beslöt föreningen att på nyåret starta en Upplysnings- och Platsförmedlingsbyrå för akademiskt bildade kvinnor. Medel till byråns öppnande sammansköts genom frivilliga bidrag af föreningens medlemmar, en föreståndarinna tillsattes på ett år, och ett cirkulär utskickades till kvinnliga studenter. Byråns uppgift är att kostnadsfritt lämna upplysningar i frågor rörande studier, löne- och pensionsförhållanden, dispensansökningar, läroverksförfattningar o. s. v. Man kan hänvända sig till byrån såväl muntligt som skriftligt. I sin upplysningsverksamhet har byrån tagits i ganska lifligt anspråk. Byrån har vidare som uppgift att förmedla platser och samarbetar för detta ändamål med Flick- och Samskoleföreningens byrå i Stockholm, som med stor välvilja lämnat Uppsalabyrån sitt stöd. På byrån ha tjugofem studentskor varit inskrifna, af hvilka några icke aflagt examen och endast sökt tillfälliga vikariat. Anmälningsafgiften är 1,50 kr., platsförmedlingsafgiften 2 kr. Af dessa tjugofem inskrifna ha nio erhållit platser. Resultatet är ju icke lysande, men heller icke alltför nedslående. Hittills ha endast lärarinneplatser förmedlats, men i den mån byrån utvecklas, vore det att hoppas, att dess arbete äfven komme att omfatta andra verksamhetsområden för kvinnlig akademisk arbetskraft. Det är ännu så länge omöjligt att uttala sig om byråns framtidsmöjligheter, då detta första år uttryckligen är ämnadt som en försökstid. Det vore emellertid önskvärdt, att kändedomen om denna Upplysnings- och Platsförmedlingsbyrå trängde äfven utanför Uppsala och att dess arbete toges i anspråk i en större och mer fruktbringande omfattning. Det gäller för de akademiskt bildade kvinnorna, liksom för alla kårer och klasser med gemensamma mål och intressen, att följa den gamla socialistiska maningen: Slut er samman!

Ett "Kvinnornas hus" på Baltiska utställningen.

Som synes af ett föreningsmeddelande på annat ställe i dagens nummer har Fredrika-Bremer-Förbunds-kretsen Malmö med omnejd inkommit till förbundsstyrelsen i Stockholm med förslag om att förbundet ville ställa sig i spetsen för ordnandet af ett "Kvinnornas hus" på Baltiska utställningen i Malmö sommaren 1914. Man hade tänkt sig att där skulle finnas statistiska uppgifter, litteratur och annat upplysningsmaterial angående de insatser den svenska kvinnan gjort i det samhällliga lifvet, m. m., m. m. Planen och förslagen äro emellertid ännu så sväfvande, och framför allt har man ännu ej kunnat höra sig så mycket för, att man med visshet kan tänka sig företagets realiserande, hvarföre ett utförligare ordande om saken ännu ej kan ifrågakomma.

Grannländerna.

De norska kvinnorna och stortinget. Stortingsvalen i Norge äro nu afslutade och utgången bekantgjord — och icke en kvinna har blifvit vald till riksförsamlingen, icke ens som suppleant. Af de sju såsom "varamænd" uppställda, som bekant sattes ingen på ordinarie plats, föllo samtliga igenom. De osäkra platser, på hvilka de ställts, gjorde ju för öfrigt att man redan på förhand kunde beräkna denna utgång.

Det är att antaga, att när Norges kvinnor erhållit allmän politisk rösträtt, något som under den annalkande stortingsperioden med stor sannolikhet genomföres, kvinnorna skola på ett kraftigare och effektivare sätt än nu kunna arbeta på att deras egna representanter få taga säte och stämma i riksförsamlingen. Lämnas detta åt männens afgörande är, som synes, tydligen ej mycket att hoppas för kvinnorna.

Utlandet.

De österrikiska kvinnorna ha anhållit hos Österrikes regering, att den måtte åtaga sig fru Vik-Kunetickas sak. Denna valdes som bekant till representant för Jung-Bunzlau vid landtdagen i Prag, men har ännu icke fått intaga sin plats, emedan myndigheterna vägra att anse hennes val giltigt.

Vid den internationella rösträttsbazar, som den 13, 14, 15 och 16 november hölls i Chelsea på initiativ af Women's Freedom League, öppnades en afdelning af bazaren af dr Tekla Hultin från Finland. Jämte henne fungerade Sir John Cockburn, f. d. premiärminister i Södra Australien, Mrs Ada Holman, gift med statssekreteraren i Syd-Wales och Mrs Ramdulari Dube, hinduiska till börd, gift med en engelsk jurist. Mrs Dube var sekreterare vid de indiska kvinnornas kongress och är ytterst intresserad af allt som angår särskildt hennes landsmanninnors välfärd.

DAGNYS LÄSARE
böra gynna
DAGNYS ANNONSÖRER

Mannen i domaresätet.

Den svarta domen. Af *Hilda Sachs*. Wahlström & Widstrand, Stockholm.

Arbetet, som är ett inlägg i prostitutionsfrågan, bär undertiteln *Männens skuld och kvinnornas straff*. Beträffande denna människens skuld säges i slutkapitlet: "Det är om den, denna oerhörda skuld, här talats. Mången skall måhända säga, att det skett urensidig synpunkt, med bittra och öfverdrifna ord. Men det må då frågas: hvad är väl detta i jämförelse med all den förkastelse, det tvång, den vanära och det våld, som människens ensidiga svärtande dom frambragt?"

Sutte mannen liksom kvinnan på de anklagades bänk, skulle författarinnans framställning onekligen förefalla bittra och ensidig. Men det är endast kvinnan, som sitter där, mannen sitter i domaresätet — en situation, i hvilken man och kvinna snart i bittraste verklighet skola befinna sig inför Sveriges riksdag. Om det sätt, hvarpå mannen hittills fullgjort sin sedliga domsrätt öfver kvinnan, äfvensom om hans rätt och befogenhet att fortfarande utöfva detta domarevärf, har förf. svårligen kunnat säga ett ord, som varit för bittert bittert. Icke heller har hon om mannen fällt något omdöme så tillnärmelsevis ensidigt som det partiskt ensidiga sätt, hvarpå mannen själfva alltid behandlat prostitutionsfrågan. Allt hitintills förtjänar människens dom öfver kvinnan i sanning att stämplas som "den hjärtlösa, förnuftslösa, rättsvidriga, den hela kvinnosläktet förnedrande". Med det förestående afgörandet af reglementeringssystemet för ögonen och det genom den omfattande utredningen såsom aldrig förut här i landet tillspetsade sedlighetsspörsmålet borde kvinnorna enstämmigt biträda författarinnans: "Vi förklara honom jäfvig, emedan han dömer i sak, där han själf är part". — Ett jäf, som i den fråga det här gäller har tveggad innebörd.

Förf. gör många förträffliga och slående uttalanden och kastar ibland en egendomlig bjärt blyxtbelysning öfver förhållanden, för hvilka man förut knappast haft blick.

Angående det af reglementeringskommitténs majoritet gjorda förslaget om en indelning i hel- och halfyrkesprostituerade har federationens styrelse uttalat den mening, att staten genom godkännande af en sådan lag själf skulle kasta in prostitutionen som en konkurrensfaktor på arbetsmarknaden. Förf. af *Den svarta domen* uttalar sig ganska ingående mot detta förslag. Hon kommer dock inte frågan så nära in på lifvet som önskligt vore och som det nog ville till en med arbetsfrågan mycket förtrogen. Egendomligt är, att konsekvenserna af detta förslag från arbetarhåll så föga beaktats.

I öfrigt är kritiken öfver reglementeringskommitténs lagförslag det minst intresseväckande i boken. Professor Johanssons kritik har sin vetenskapliga pondus och är dessutom präglad af en sådan humanitet, att den svårligen lär kunna öfverträffas. Och federationens styrelse har i den lilla broschyren *Reformer och*

skenreformer med stor kraft och klarhet granskat lagförslagets olika vådor. Saken kan dock knappast bli nog mycket påpekad. *Den svarta domen* kan måhända nå kretsar, som ofvannämnda broschyrer ej nått. Ett så ärligt och oräddt uttalande som fru Hilda Sachs' är värdt stort erkännande, och det öppna visiret gör det ju än mer förtroendeingifvande.

Med afseende å utredningens eventuella praktiska resultat yttrar förf.: — — — "Vi ha bevittnat att vid de undersökningar, som nu blifvit gjorda i vårt land, har ett stort, ett märkligt fynd blifvit gjort: man har upptäckt den manliga parten i prostitutionsföreteelsen. Det tycks som om upptäckten icke skulle behöft låta vänta så länge på sig. Men när den nu efter århundraden af prostitution, efter årtionden, som dryftat dessa ting, äntligen blifvit gjord, så låtom oss hoppas desto mer af dess verklighet! Den för med sig nya sätt i fråga om att förmå allmänheten att låta behandla sig vid sjukdomar, sätt, som kunna bli tillämpliga för männen, således humanare metoder. Är icke här af en del att hoppas?"

Utöfver detta hopp tyckas förf.'s förväntningar i närvarande stund icke gå. Och dock borde det sista årtiondet gjort männen vida mera ansvarsmedvetna i denna punkt. Ett sanktionerande af en reglementerad prostitution blefve i så afseende dubbelt sorglig nu mot förr. Och ju mer utvecklingen går framåt, ju mera månghödad måste det onda blifva, som tillväxer genom ett dylikt orättfärdigt försök att få en smula bukt med en samhällshydra. Det blefve dessutom än mer ödesdigert därigenom att domen öfver kvinnan icke längre skulle blifva blott en administrativ dom utan skulle förlänas lagens "helgd". Ordandet af en högkultiverad, hygieniskt tillfredsställande och korrekt prostitution hör nog, lindrigast sagdt, till absurditeterna.

Som nämnts, ligger arbetets styrka i det sätt, hvarpå det går till boks med människens rätt och behörighet som domare öfver kvinnan.

"Sannerligen", utbrister förf., "såsom Moses lät Israels barn vandra fyrtio år i öknen för att de gamla skulle dö och endast det nya släktet få se Kanaans land, så, tycks det, måste också tiden låta de föråldrade tankarna dö, innan den ena delen af mänskligheten kan hysa mänskliga känslor mot den andra."

Myndigheters och kårers utlåtanden öfver reglementeringsfrågan äro icke ägnade att ingifva stora förhoppningar om ett aflysande af prostitutionen såsom samhällsinstitution. Men dessa ha ju att bedöma den från sina facksynpunkter, något som de också med sällspord yrkesensidig begränsning tyckas ha gjort.

Yrkessynpunkter och fackutlåtanden äro dock en sak, det afgörande domslutet och lagstiftningen en annan. Visserligen lefver väl en och annan af reglementeringsväsendets riksdagsveteraner och fanatiska troskämpar kvar, som antagligen komma att föra kampen med den äran. Det torde dock vara ovisst, huruvida riksdagsmajoriteten

skall låta sig förstummas af alla "dessa saltomortaler, som ges ut som bevis", samt trots dess juridiska, humanitära och sociala betänkligheter fastslå inskridandet mot kvinnan i följd af den lilla nytta det möjligen gör. Om någonsin borde väl den gamla domarregeln: Hellre fria än fälla, bli tillämplad i detta fall, där det aldrig finns en kvinnlig synderska utan en manlig motpart i synden.

Så kan det tyckas i somliga ögonblick. Det finns dock andra, då man känner sig ovissare om utgången. Ty på intet annat område har väl vantron och obskuranismen varit mera kompakta och mörka än på kvinno-religionens.

Förf. till *Den svarta domen* gör en träffande jämförelse mellan trolldoms- och häxprocesserna och våra dagars kamp mot könssjukdomarna. Vid den ena såväl som den andra af dessa farsoter är det företrädesvis kvinnan, som varit förvunnen i det ondas våld, prostitutionsföreteelsens manliga missdådare ha blott förekommit än mera sällan än trollkarlarna.

Från de mest frigjorda intelligensens spetsar inom vår riksförsamling ha vi ända in på det yttersta i dessa dagar sett bevis, att de i fråga om den urgamla kvinno-religionen kvarstå som de ortodoxaste bland ortodoxa. Med alldeles samma obskuranism, som en gång lät häxeriets styggelse representeras af kvinnan, skola sannolikt dessa, om de än annars plädera för fri vetenskaplig forskning, i fråga om prostitutionsspörsmålet vara i stånd att förneka vetenskapliga resultat och med allsköns spetsfundighet och jesuitism fastslå dogmen om kvinnokönet som härden för otuktssyndens styggelser. —

För snart två tusen år sedan, berättas det, leddes det i Jerusalems tempel fram en kvinna beslagen med hor. Både de skriftlärdade och de fariséer återopade Mose lag, att sådana skulle stenas. Då löd några ord: Hvilken som själf är utan synd, han kaste första stenen. Och männen gingo bort hvar efter annan, tills det hvarken fanns åklagare eller domare.

Kanske kan ett sådant psykologiskt ögonblick inträffa äfven i vår riksförsamling trots skriftlärdade, fariséer och alla utlåtanden från myndigheter och kårer.

Det vore önskligt, att *Den svarta domen* trängde till dem, som bäst behöfva läsa den, Sveriges riksdagsmän: dess kvinnors förmyndare och dess mäns representanter. Den borde kunna vara ägnad att göra dem en smula betänksamma, innan de skrida till afgörande; den borde komma dem att besinna, huruvida någon kan bidra till att "det röda skökomärket" inbrännes på kvinnokönets skuldra, utan att han därmed på sin egen panna inbränner ett vanärens märke.

Hilda Sachs' bok är en modig, varmhjärtad och i vissa delar gnistrande bok, för hvilken alla vi kvinnor ha stor anledning att vara henne tacksamma.

Elsa Ek.

Litteratur.

Sveriges handelsintressen i ryska riket.

Af *Ida Bäckmann*.

Denna vår utkom på P. A. Norstedt & Söners förlag en bok med oivanstående titel. I de mycket enhälligt gillande omdömen, som dagspressen bestod boken, talades om "den bekanta författarinnan", "den kända svenska journalisten", hvilken var upphof till boken, men den "bekanta författarinnans" och den "kända journalistens" namn, *Ida Bäckmann*, var återgifvet med förbluffande ortografiska variationer, n, ä och e på de mest omväxlande sätt inplacerade. För att inte tala om att hon för en anmälare var den kända *Ida Bäckström*. Sedan hon emellertid här nu fått sitt rätta, riktigt stavade namn, är jag för min del säker på att hon verkligen såsom väl bekant för Dagnys läsare af dem omedelbart identifieras såsom den mångfrestande resenären och resebeskrifverskan, hvilken gjort sig vida känd såsom alltid tillstådes på en plats, där något utomordentligt försiggår. Vare sig det nu är i Sydafrika 1899 för att få höra Ohm Pauls krigsförklaring debatteras såsom allra färskaste nyheten eller att en del år senare i Paraguay under blodiga revolutionsdagar omsvärmas af hvisslande kulor, bli tvungen att schappa för lifvet i gatustriderna och till sist falla offer för de blodtörstigaste af alla, Paraguays små hemdjur. Eller det är i det stora heliga Ryssland, där luften skäliver af de utarmades, de bedragnas, de piskades klagolåt, bland Moskvas tiggare, Gammal-Svenskbys hederliga folk, vid Poltavas krigargraf, hos den gamle på *Jassnaja Poljana*. Alla *Ida Bäckmanns Journalistiska ströftåg och Farliga färder* och roliga stå plötsligt fram för minnet.

Men *Ida Bäckmann* är icke endast äfventyrsskildraren. Med sitt arbete *Argentina 1810—1910*, hvilket under stora ekonomiska uppoffringar skrefs till republiken Argentinas 100-årsjubileum och i hvilket Sveriges andel i republikens utveckling framhölls, slog *Ida Bäckmann* in på en ny väg, studiet af förbindelserna mellan vårt land och andra länder. Hennes idé att skriva om *Argentina* möttes, berättar hon själf, med entusiasm af ett par af de äldsta firmorna därstädes, däremot af misstro här hemma. Hennes begäran om statsunderstöd afslogs, då såväl kommerskollegium som regering funno idén för nymodig och dessutom "inte ansågo sig ha någon garanti för att författarinnan skulle kunna fylla sin uppgift". Boken kom emellertid, som sagdt — statsunderstödet förutan.

Efter detta var det som hon beslöt, uppmuntrad af det intresse för saken som generalkonsul *Hagelin* i *Petersburg* visat, att skriva om Sveriges handelsintressen i *Ryssland*. Resultatet blef den bok, som kom ut i våras. Byggd på generalkonsul *Hagelins* erfarenheter från det ryska arbetsfältet, kombinerade med förf.:s egna studier på platsen, och granskad af experter på de olika områdena har denna bok allmänt förklarats såsom af stort värde, när det gäller att vinna upplysning om de ryska

---

Annonsera i DAGNY!

---

handelsförhållandena. Drygt ett och ett halft år har Ida Bäckmann ägnat åt arbetet. Som bidrag till de cirka sex tusen kronor boken kostat henne, erhöill hon i våras ett statsanslag af 1,200 kronor.

Bokens innehållsförteckning anger redan det allvarliga och omfattande arbete, som ligger till grund för densamma. Rysslands areal och befolkning, kommunikationer, kreditförhållanden, industri, skogsbruk, landtbruk, mejerihandtering, fiske, export, import äro ämnen för de olika kapitlen. Kartor öfver den odlade arealen jord och en stor järnvägs-karta komplettera boken.

Säkerligen finns det alltfjämt mer än en gammal dogmatiker i fråga om hvad kvinnan duger till, som förvånad frågar huru det är möjligt att en kvinna kan skriva en sådan bok. Ty ännu på det allra yttersta i dessa dagar fasthålls ju på sina håll sexualteorien om att kvinnorna, på grund af rent fysiska betingelser, omöjligt kunna komma upp till det intellektuella måttet att åstadkomma det eller det. Och att nu någon tar sig till att skriva om Sveriges handelsintressen i Ryssland. Något så alldeles utanför kvinnans intresser!

Men Ida Bäckmann har gjort det — och gjort det tillförlitligt och väl.

Så äfven den som ej fäster sig vid en Rosa Mayrers, en Charlotte Perkins Gilmans, en Olive Schreiners eller Käthe Schirmachers utredningar af det godtyckliga i den af mannen dragna begränsningen för kvinnans intelligens och färdigheter får böja sig för det enkla faktum, att Ida Bäckmann här trängt in på ett mannens hittillsvarande område.

Dock, han kan ju denna gång rädda sig och sin teori med att påpeka att detta fall aldrig kan bli typiskt. Ida Bäckmann har ju förr visat, att hon är specialist på det omöjliga.

E. K—n.

Mannen, hustrun och lord Byron. Af *Mathilda Malling*. Albert Bonniers förlag, Stockholm.

Det är nu aderton år sedan Mathilda Malling gaf ut *En roman om förste konsulen*, ett stycke lefvande och charmfullt romantik, som med nyhetens behag slukades af den läsande allmänheten, ty historiska bilder hade man sett sig mätt och öfvermätt på, men denna konstnärliga, med det hela harmonierande infattning var af ny och betagande verkan. Sedan dess har man sett Mathilda Mallings namn så godt som hvarje år under ett nytt arbete, och den popularitet, som hon med *En roman om förste konsulen* förvärfvade sig, har, om äfven i något växlande grad, sedan dess följt henne. Den inspiration, som uppbar denna hennes första succésbok, har väl sedermera mattats, men alltfjämt står hon framom de flesta i miljöteckning, lokal- och tidsfärg. Hennes gestalter verka inte utklädda, de äro trovärdiga produkter af sin tid, långt mer än trovärdiga historiska personligheter, ty Mathilda Malling är ganska suverän då det gäller handhafvandet af biografiska material, men — då hon lyckas som bäst i sin diktarkonst,

är man henne nästan tacksam därför. Så känner man sig äfven inför den, låt vara fabulerade, gestalt af Caroline Lamb, som hon ger oss i sitt sista arbete, en gestalt så bedårande graciös, så ursprunglig och verkligt naturligt lefvande i all sin förryckta oberäknelighet, att man med verklig glädje är med på denna version af den sköna synderskan och hennes oskuld midt upp i all skuld. Är det icke Caroline Lamb, strängt taget, så är det den trovärdiga bilden af hvad en ung, varmhjärtad, varmblodig och åt sig själf öfverlämnad kvinna kunde förledas till under denna upprörda tid utan status quo, med schavottens skräck i bakgrunden och S:t Helena i förgrunden; ingen stod ju på säkra fötter, allra minst dygden, i detta virrvarr af vacklande troner och vacklande seder.

Den kärlek, hvarmed författarinnan omfattar den lilla Caroline, räcker emellertid inte till då det gäller lord Byron. Bilden af Englands store diktare är väl mera historiskt hållen än den förras, men den är alltför ensidigt belyst för att verka fullt sann. Man ser den bortfjäsade och nyckfulle kvinnotjusaren, salongernas enfant gâté et terrible, fäfång, ärelysten, flammande upp i sensuell förälskelse och slocknande i kall beräkning, men man ser intet af den med sig själf och det bestående kämpande titanen, ingenting af den vilda energi, som i hänsynslöst frihetsbegär kastar handsken i ansiktet på häfdvunnen moral och fariseisk respektabilitet. Mathilda Mallings lord Byron är lika mån om att bevara skenet och sitt eget skinn som hvilken liten kalkborgar-don Juan som helst, och man har svårt att i den för blamage så skugg-rädde lorden igenkänna den af samhället stenade rebellen, som i trots och förtviflan lämnade sitt land. Det är inte heller lord Byrons bild, som utgör behållningen af den begåfvade författarinnans sista fängslande arbete, det är framför allt Caroline Lamb — bokens, inte verklighetens Caroline Lamb — betagande, färgstark, liffylld och harmoniskt framhäfd genom den mäterligt utarbetade ramen, den briljanta tidsmiljön, ett nytt bevis på Mathilda Mallings gedigna kulturhistoriska vetande.

Sigrid Elmblad.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarata alla intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinor i landsorten att de för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

Notiser.

Dansk förtjänstmedalj till svensk kvinna. Konungen af Danmark har tilldelat lärarinnan vid Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm fröken Sally Högström förtjänstmedaljen i guld.

Ungdomens disciplinära uppfostran. Moderata Kvinnoförbundets i Stockholm diskussion i denna fråga förliden vecka inleddes af fru Cecilia Bååth-Holmberg med ett värtaligt föredrag. I diskussionen yttrade sig bl. a. fru Elliot, fröken Wickström, direktör Holmberg och fru Berencreutz. Diskussionen fick utgöra svar på frågan. Mötet biträdde enhälligt den protestresolution i biograf-frågan, som blifvit det förelagdt.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundskretsen Malmö med omnejd. sammanträdde den 12 d:s i Malmö. Ordföranden, fru Anna Söderström, ledde förhandlingarna.

Fröken Anna Nilsson antydde, hur tanken på lämpligheten af att kvinnorna deltaga i Baltiska utställningen i Malmö 1914 uppkommit inom styrelsen, samt meddelade att styrelsen, som uppdragit tankens närmare utformande åt en kommitté, bestående af initiativtagarna, fröken Anna Nilsson och arkitekt Alfr. Arwidius jämte föreningens kassör, fru Elisabeth Quensel, anmodat Fredrika-Bremer-Förbundets centralstyrelse att sätta sig i spetsen för en kvinnornas utställning i ett kvinnornas hus på Baltiska utställningen.

Slutligen hölls föredrag af stadsingenjören i Malmö, major A. Nilsson, om "Stadsplanekunst". Föredraget, som skildrade stadsplanekonstens utveckling och dess uppgifter, illustrerades af ett 100-tal skioptikonbilder från Malmö, från gamla tyska städer o. s. v. samt från den blifvande Baltiska utställningen.

Till ordförande i kvinnornas andelsförening Svenska Hem har utsetts fru E. Boheman, till vice ordförande fröken I. Almén, till sekreterare fru A. Glasell Andersson samt till kassaförvaltare Svenska Hems direktör fröken H. Carlberg. Öfriga medlemmar i styrelsen äro fruarna A. von Zweigbergk och M. Wessel samt fröken A. Johanson. Styrelsesuppleanter äro fruarna S. Dahlerus och S. Kjederqvist.

Rättelser. I artikeln Slöjdundervisningen vid våra folkskolor i föregående veckas nummer står i första spaltens näst sista rad: 7—9-åringars små arbeten, skall vara: 7—14-åringars etc.

Notisen i samma nummer om hyllningsfesten i Stockholm för fru Anna Wicksell hade kommit att gifva intryck af att den därvid överlämnade gåfvan varit från damer i Stockholm. Från alla delar af landet hade man varit med om att på detta sätt hylla fru Wicksell.

Prenumeration å DAGNY sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Insänd litteratur.

P. A. Norstedt & Söner, Stockholm: **Den af mannen skapade världen** eller vår maskulina kultur. Af *Charlotte Perkins Gilman*. Bem. öfvers. af *Alma Faustman*. — **Arbetsglädje—Lifsglädje.** Af *Orison Sweet Marden*. Bem. öfvers. af *Oskar Ahl*. — **Bilder från revolutionen. Gamla byggnader och gamla papper.** Af *G. Lenotre*. Fjärde samlingen. Bem. öfvers. af *G. Börtzell*. — **Eva Kurks dotter.** Barndoms- och ungdomsår af *Julia Svedelius*.

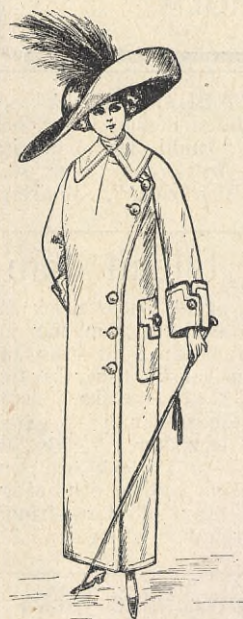
Åhlén & Åkerlunds förlag, Göteborg: **Dikter.** Af *Signe Lagerlöw*.

Hugo Gebers förlag, Stockholm: **Carmen Bangk.** Af *Frida Åslund*. — **"1812"**. Den eviga sömnen. Af *Sophus Michaëlis*. Öfvers. från andra upplagan af *Ernst Lundquist*. — **Gamla Stockholm.** Anteckningar ur tryckta och okända källor, framletade, samlade och utgifna af *Claes Lundin* och *August Strindberg*. Tredje förändrade upplagan. Nionde—tionde häftet. (Dubbel- och sluthäfte).

Albert Bonniers förlag, Stockholm: **Populärt vetenskapliga föreläsningar i Göteborgs högskola.** Ny följd. IX. **Johan Henrik Kellgren.** En öfersikt af hans lefnad och författarskap. Af *Otto Sylwan*. — **Vägarne.** **Daniela Herz.** Roman af *Marika Stjernstedt*. — **Valérie.** Roman af *Anna Branting*. — **Sommargården.** Några bref och dagboksanteckningar. Af *Linda Öberg*. — **När kärleken hämnas.** En konstnärshistoria. Af *Gustaf Ullman*. — **Dåd och dröm.** Dikter af *Bertil Malmberg*. — **Bonniers månadshäften.** November. — **68 sätt att tillaga sill och strömming.** Sammanställda af *D. F.*

E. Lundquists bokförlag, Stockholm: **Lifvets verkligheter.** Af *Gunhild Palmær*.

Sprid DAGNY!

ULSTRAR

enligt vidstående cliché

af

prima engelskt ulstertyg

Kr. 45:—

AKTIEBOLAGET

NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$ och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mn.)

Småskollärlarinna

önskar från den 15 dec. till 1 febr. plats i familj att mot fritt vivre delta i hushållet. Svar med tacksamhet till Alma Jons-son, Rolkens skola, St. Mellby.

Ung småskollärlarinna

önskar plats under ferien 25 nov.—10 febr. som skrüb., hjälp i familj e. d. Små fordringar på lön. Svar märkt "Värmländska", Edane p. r.

Ung,

allvarlig lärarinna önskar fr. 3 jan.—15 febr. plats i ord. hem i stad eller större samhälle att mot fritt vivre delta i förekommande göromål. Tacksam för svar till Lärarinnan E. Samuelsen, Ängönsund.

SMASKOLELÄRARINNA söker plats tiden mellan 1 dec. och 1 febr. i familj att undervisa barn mot fritt vivre. Svar snarast till "Lärarinna", Munkfors p. r.

Ung bildad dam

af mycket aktad schweizisk familj i Berntrakten, som har åtnjutit den bästa uppfostran, är mycket musikalisk. behärskar tyska, engelska och franska, önskar komma i finare familj — gärna på större egendom — för att undervisa barn i språk och musik (speciellt violin- och sång- lektioner), Svar till Grosshandl. Josef Berghoff, Villagatan 22, Stockholm.

Elementerbildad flicka

af god familj önskar nu eller på nyåret plats som guvernant. Svar till "G. B. W. 19 år", Postk. Odengatan 37, Stockholm.

3 unga bättre flickor

som genomgått hushållsskola önska 1 febr. plats i god familj där jungfru finnes. Lön önskas. Svar hvar för sig till "Maj, Gunnel, Greta", Uppsala p. r.

LÄRARINNA, undervisningsvan, musikalisk önskar plats nu eller vid vårterminens början, aningen som hjälp i hemmet eller att läsa med mindre barn. Bästa rek. Tacksam för svar märkt "F J 1912". Allm. Tidningskontoret Stockholm.

LÄRARINNA önskar under ferien från den 1 dec. till den 10 febr. plats i bättre familj, helst prästfam. Är villig hjälpa frun i lättare husliga sysslor samt dessemellan, om så önskas, läsa med barn. Önskar anses som familjemedlem. Svar märkt "Lärarinna", Valsebo, Häbol.

Hurtig

och frisk landsflicka, som genomgått årskurs vid Handelsinstitut, söker plats i familj där skrifgöromål förekommer, samt är villig att delta i hemmets göromål. Tacksam för svar till Karin Peterson, Haga Gärd, Blackstad.

Finnes

någon barnlös familj eller ensam dam, som mot fritt vivre vill ha en flicka som sällskap och någon hjälp. Kunnig i finare handarbeten. Svar till "24 år", Holslunga p. r.

En flicka

af god, pålitlig karaktär, fullt hemmastadd i skötseln af ett hem, även på landet, kunnig i matlagning, sömnad och handarbeten, söker anställning som husföreståndarinna. Vidare genom Godsäg. J. Hedengren, Lanna pr Hidingebro.

Enkel

anspråklös flicka från godt hem på landet önskar plats i familj (helst på landet) för att delta i hushållet. Är villig att på lediga stunder hjälpa till med sömnad och handarbete. Har genomgått kvinnlig yrkesskola. Önskar anses som familjemedlem. Lön önskas. Goda rek. finnes. Svar till "21 år", Dingelvik.

Bildad flicka

önskar plats som hjälp och sällskap. Hushållsven och kunnig i söm. Utmärkt handstil. Tacksam för svar till "Eva R.", Göteborg p. r.

Bildad flicka,

barnkär och intresserad af hushåll, önskar på nyåret plats i fin familj som husmoderns hjälp. Svar motes tacksamt till "Familjemedlem K.", Annonskont. Drottningg. 65, Sthlm.

EN FLICKA önskar komma som sällskap åt yngre person, eller sjuklig dam. (Helst i norra Sverige.) Svar till "Skånska", Höganäs p. r.

Privat sjukvård

önskas af sjukvårdskunnig flicka. Biträder även med husliga göromål om så önskas. Svar till "Sjukvård", Kalmar p. r.

Ung musikalisk flicka

önskar plats i god familj, helst där jungfru finnes. Goda betyg från hushållsskola. Kunnig i enklare och finare handarbeten. Är från godt hem. Svar till "Familjemedlem E. E." under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, i. v. b.

Trädgårdsarbete.

Ung elementarbildad flicka, som genomgått trädgårdskurser vid Nääs och Åtvidaberg, vardera $\frac{1}{2}$ år, samt sedan 1 år praktiserat i stor trädgård i Skåne, önskar plats i trädgård. Skulle trädgårdsägande dam reflektera, är sökanden villig biträda med hönsskötsel, hushållsarbete etc. i mån tiden tillåter. Svar med löneförmaner till "Arbetsvillig", Östgöta Correspondentens Annonskontor, Linköping.

24-årig flicka

kunnig i bak och matlagning samt sömnad, önskar i januari plats i ordningsfullt hem. Svar till Z. S., Smögen p. r.

Hushållerska.

Ung flicka, fr. Dalarna, van att sköta bättre hem på egen hand, kunnig i matlagning, handarbeten, något sömnad och villig biträda med skrifgöromål, önskar plats hos äldre herre eller dam. Goda rek. Svar till "D. K. 28", Linköping, p. r.

EN BILDAD, HUSLIG FLICKA önskar komma i finare familj i Stockholm eller dess närhet som hjälp och sällskap, gärna där barn finnes. Vill anses som familjemedlem. Svar emotes tacksamt under adr. "Snarast". Eskilstuna p. r.

ANSPRÅKSLÖS 25 års flicka, som genomgått hushållsskola och är kunnig i sömnad och handarbeten önskar plats. Svar till "Landbrukaredotter", Höganäs p. r.

Ung flicka

önskar mot fritt vivre, i prästfamilj i stad eller landet, gå frun tillhanda. Villig delta i sjukvård. Svar märkt "Dagmar", Järpås p. r.

LEDIGA PLATSER.**Vid Huskvarna kommunala mellanskola**

behöfves under instundande vårtermin kompetent vikarie för en ordinarie ämneslärare med undervisningsskyldighet i kristendom, historia, modersmålet och tyska. Lönen utgör enligt lag 1,600 kronor för lärarinna och 1,800 kronor för lärare, beräknadt efter läsår och full tjänstgöring. Ansökningar insändas snarast möjligt, under adress Huskvarna, till

Skolans rektor.

Vikarie,

examinerad folkskollärare eller lärarinna önskas från den 15 januari 1913 vid fasta folkskolan i Axmarsby, Hamrånge, södra Gästrikland. Lön efter 900 kr. och vedbrandsersättning efter 80 kronor pr läsår, 2 rum och kök m. m.; platsen är som ordinarie annonserad ledig. Ansökningen göres snarast hos skolrådet under adress Bergby.

En nyinrättad biträdande lärarinnetjänst

vid fasta folkskolan i Västanbyn, Högbos församling, Gäfleborgs län, sökes hos skolrådet, adr. Sandviken, före den 1 instundande december. Kompetensvillkor: aflagd småskollärarinneexamen. Lärarinna, kompetent att undervisa i flickslöjd, har företräde. Undervisningstid 36 veckor. Skolhuset nytt, beläget c:a 3 kilometer från Sandvikens bruk och järnvägsstation. Lön 700 kr. jämte bostad å 1 rum och kök med centraluppvärmning samt ersättning för köksved med 75 kr. Tillträdestid 1 januari 1913. Eventuellt kommer tjänsten efter 5 år att indragas.

Sandviken den 5 nov. 1912.
Skolrådet.

Vid Avesta kommunala mellanskola är en ordinarie ämneslärarinnebefattning i modersmålet och geografi (företädesvis) ledig att tillträdas fr. o. m. nästa termin. Kompetensvillkor och löneförmåner enligt kungl. kung. af den 8 dec. 1911. Vederbörlig ansökan, ställd till skolstyrelsens ordf. skall vara inlämnad före den 30 nov. 1912.

Avesta den 30 okt. 1912.
STYRELSEN.

Vid Melleruds köpings folkskolor

är plats ledig för en vikarierande folkskollärare (lärarinna) för vårterminen 1913 med tillträde den 15 januari. Sökes före den 15 december detta år.

Platsen skall under våren besättas med ordinarie.

Mellerud den 4 nov. 1912.

Georg Lindvall.
Skolrådets ordförande.

Småskollärarinnetjänsten

vid fasta mindre folkskolan i Harkiet, Kärrbo församling, sökes hos skolrådet under adress Västerås senast den 15 december d. å. Antal barn omkring 25. Lön enligt lag. Skolan nybyggd med naturskönt läge vid Mälaren och rymlig bostad. Platsen, som tillträdes den 1 februari nästa år, räknas för vikariat under vårtermin, hvarunder prof afläggas till ordinarie tjänsten.

I Vara köpings fyrtklassiga komm. samskola är en lärarinnetjänst med undervisningsskyldighet i tyska och engelska språken ledig för vårterminen 1913. Undervisningstid 26 timmar i veckan. Lön för terminen 650 kronor. Ansökningstid till den 1 december.

Vara den 7 november 1912.
Samskolans styrelse.

Översköterske- och Husmodersbefattningen vid Högbos tuberkulossjukhus nära Falun blir ledig d. 15 nästkommande december. Löneförmåner: 700 kronor per år samt allt fritt. Ansökningar åtföljda af betygsafskrifter och läkarebetyg kunna insändas före den 15 november till undertecknad, som äfven lämnar närmare upplysningar.

Högbö, Falun i okt. 1912.
V. MALMSTRÖM.
Sjukhusets läkare.

Engelska

erhåller plats i liten enkel familj i vacker och frisk trakt på landet, för gifvande af eng. lektioner m. m. Bör något känna till svenska förhållanden. Svar angifvande lönepretentioner, referenser m. m. torde insändas till "F. K." under adress S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Hushållsfröken,

enkel och sparsam, med godt och vänligt sätt och fullt kompetent i såväl enklare som finare matlagning får genast god plats i tjänstemannafamilj på landet. Tre personers hushåll. Jungfrur finnas. Svar med betygsafskrifter, ref. och helst foto. till "Plikttrogen", under adress S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Sjuksköterska

med 600 kronors årlig lön af landstinget samt vid tjänstgöring 1 krona dagligen i kosthållersättning, med Ölands norra prov.-läk.-distrikt till tjänstgöringsområde och station i Borgholm, får plats den 1:sta nästkommande januari. Ansökan med merit- och åldersuppgift samt friskbetyg före den 1 dec. till Provinsialläkaren, Borgholm.

En ordentlig,

i matlagning fullt kunnig flicka, icke tjänarinna, erhåller pl. genast i prästhus. där jungfru finnes. Begynnelselönen 250 kr. för år. Goda rekommendationer fordras. Man hänvände sig till prostinnan Edberg, Eslöf.

En ung dam

behärskande fullkomligt i tal och skrift svenska, tyska, ev. franska, sökes genast för en fin engross & exportaffär. Ben. svar bedes inlämna till Sv. Dagbladets annonskon/or sub AB med uppgift af meriter och löneanspråk. Endast prima krafter torde besvara sig.

Värdinneplats.

Bildad, sympatisk, huslig, enkel, praktisk, helst engelska språket mäktig, högst 30-årig flicka af god familj och med utpräglat ordningssinne erhåller förmånlig anställning. Svar med foto. och uppgift om utbildning, tidigare verksamhet m. m. till "På landtegendom", under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Vid Nynäshamns samskola blir från vårterminens början en lärarinneplats ledig. Hufvudämnen: Matematik och biologi. Svar till Ellen Akerblad, Nynäshamn.

Bildad dam,

skicklig pianist, med godt sätt och god säljareförmåga, erhåller plats som resande för pianofabrik. Svar med uppgift ålder, föregående platser, referenser, löneanspråk, foto m. m. sändes märkt "Pianist", Svenska Dagbladets hufvudkontor, Stockholm.

Tvenne sjuksköterskeelever erhålla plats i slutet af denna månad på Mörsils Sanatorium, Mörsil. Svar med rekommendationer till kamrerarekontoret.

Såsom husföreståndarinna.

och värdinna hos köpman vid stor bruk i Bergslagen erhåller bildad, yngre, allvarlig och godlynt samt i hushållsbestyr väl bevandrad och kunnig dam plats. Svar med lönepretentioner, betygsafskrifter och rek. till "Köpman", under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Fru och dotter

önska en bättre flicka som sällskap och hjälpreda med hemmets alla sysslor. Alla nutida bekvämligheter finnas. Lön 15 kr. pr månad. Svar till Nord. Tj-byrå, Västerås.

Kassörskeplats

tillfällig, för en eller några månader, finnes nu genast ledig i finare affär. Lön 50 kr. pr månad. Svar till "Administration", under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Hos läkare,

änkeman med 2 små barn, 2 jungfrur, och vacker bostad på Skånes västkust, är husföreståndarinneplatsen ledig nu genast för bildad dam (gärna änkefru utan barn) med ordningssinne och förmåga att sprida trenad omkring sig, helst också musikalisk. Svar till Dr E. Lindahl, Barkåkra, med fotografi rekommendationer och uppgift om löneanspråk.

BILDAD FLICKA, barnkär får plats nu genast i familj vid Västkusten som sällskap och hjälp åt husmodern. Något musikalisk önskvärdt. Jungfru finnes. Rek., löneanspråk till "Barnkär", Onsala.

Värdinneplats.

Bildad, sympatisk, huslig, enkel, praktisk, helst engelska språket mäktig, högst 30-årig flicka af god familj och med utpräglat ordningssinne erhåller förmånlig anställning. Svar med foto och uppgift om utbildning, tidigare verksamhet m. m. till "På landtegendom" under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

KÖPMANNABANKEN,

Fonder 4,000,000 kr.

Hufvudkontor:

Arsenalsgatan 9,

Afdelningskontor:

**Södermalmstorg 8,
Sturegatan 32,**

Deposition	} 4½ %
Kapitalräkning	
Sparkassa	4 %

Fondafdelning. — Kassafack 15 kr.

**Åberopa alltid
annonserna i DAGNY!****STOCKSUNDS
SJUK- och HVILOHEM.**

Högt och soligt läge. Modern inredning. Exam. sköterska. Pris för enskildt rum från 5,50 till högre priser. A. T. Stocksund 66.
R. T. " 119.

**Doktorinnan Erikssons
Hviloheim.**

Postadr.: *Arvika*. — Naturskönt läge. Billiga lefnadskostnader.

Arbeta för Dagny*genom att gynna dess annonsörer***Fredrika-Bremer-Förbundet: Klarabergsgatan 48, 2 tr.**

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

(LEDIGA PLATSER)**Examinerad vikarie,**

lärare eller lärarinna, önskas för instundande vårtermin, som börjar den 15 januari 1913, vi fasta folkskolan i Västerås af V ä d d ö församling, Stockholms län. Lön efter 500 kr. för år. Ansökan insändes före den 15 december till skolrådets ordförande, adr. V ä d d ö.

Ordinarie befattningen vid samma skola kommer att annonseras ledig att tillträdas den 1 juli 1913.

Skolrådet**Vikariat**

vid Björka folkskola i Glanshammar, Örebro län, från 1 januari 1913 till 1 juli 1913 sökes af manlig eller kvinnlig lärare före den 1 december 1912 hos skolrådet i Glanshammar. Kontant lärarelön efter 500 kr. för år. Slöjdskola för gossar efter 120 kr. för år. Fortsättningskola, om ett tillräckligt antal lärjungar anmäla sig. Platsen kommer att under nästa vårtermin tillsättas med ordinarie.

För ord. folkskollärlarinna

sökes examinerad sjukvikarie för tiden intill den 2 nästkommande december. Lön enligt lag. Platsen tillträdes snarast möjligt.

Varberg den 4 november 1912.

Skolrådet.**Förmånliga lärareplatser.**

Hos Jukkasjärvi församlings skolråd, adr. Vittangi, äro följande lärareplatser till ansökan ediga senast den 18 instundande december:

E. o. folkskollärareplatsen i Kurravaara, (endast för vårterminen 1913), lärare(-inne)-platserna i Piilijärvi (tillsättes för ett år i sänder) samt i Kuoksu och eventuellt i Vivungi mindre folkskolor.

Löneförmåner, förutom husrum och vedbrand (i Piilijärvi utgår ersättning härför med 100 kr.), för e. o. folkskollärare 1,550 kr., för e. o. folkskollärlarinna 1,150 kr.; för lärare eller lärarinna i mindre folkskola 850 kronor i grundlön samt tre ålderstillägg å 100 kronor efter resp. 5, 10 och 15 års oförvittlig tjänstgöring.

Dessa löner utgå dock endast under den förutsättningen, att nyligen beslutad löne reglering för församlingens lärarekår icke genom eventuellt besvär ändras, hvarom de sökande skola i tid underrättas.

Kunskap i finska behöflig. Läraren i Kurravaara (1½ mil från Kiruna) får tillgodogöra sig lärarebostaden, tre rum och kök, i den därstädes nyuppförda skolhusbyggnaden.

Närmare upplysningar lämnas af undertecknad.

Vittangi den 1 november 1912.

Georg Bergfors.

Skolrådets ordförande.

Lektioner i Linnesömnad

(äfvén blusar, barnkläder m. m.) Praktisk metod, utan träckling. Hvarje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR, Stockholm.
Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 21004.

EVA EGNÉR, Malmö.

Fersens väg 2. Tel. 4490, ev. 4083.

Åberopa alltid**annonserna i****DAGNY!****Kvinnliga
arbetsområden.**

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga

upplysningar genom

**Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,**

54 Drottninggatan.

**GYNNA DAGNYS
ANNONSÖRER!****Innehållsförteckning.****Dagens nummer innehåller:**

Kristina Gyllenstiernas staty.

Från världens rösträttsfält. Af *Ellen Wester*.

Reglementeringsfrågan och Svenska läkaresällskapet.

Uppsala Kvinnliga Upplysnings- och Platsförmedlingsbyrå.

Af *Anna Berg-Mortensen*.

Ett "Kvinnornas hus" på Baltiska utställningen.

Grannländerna.

Utlandet.

Mannen i domaresätet. Af *Elsa Ek*.

Ida Bäckmann: Sveriges handelsintressen i ryska riket. Rec.

af *E. K—n*. — *Mathilda Malling*: Mannen, hustrun ochlord Byron. Rec. af *Sigrid Elmlad*.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

Insänd litteratur.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**